

Lausunto arviomuistiosta hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyn eräistä tarkistamistarpeista, VN/18068/2023

1. Pidätekö mahdollisena kehityssuuntana sitä, että hallinto-oikeuksien peruskokoonpano muutettaisiin kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanosta kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanoksi tässä arviomuistiossa esitetyin reunaehdoin?

Juristiliitto – Juristförbundet (rek. Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry) kiittää oikeusministeriötä lausuntopyyntöstä liittyen arviomuistioon hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyn eräistä tarkistamistarpeista ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Hallinto-oikeuksien voimavaroja tulisi keskittää niiden asioiden ratkaisemiseen, jotka edellyttävät laajempaa oikeudellista harkintaa ja samalla vapauttaa voimavaroja asioista, joissa yhtä laaja oikeudellinen harkinta ei ole tarpeen. Juristiliitto ei vastusta kokoonpanoja koskevien muutosten tarkempaa arviointia arviomuistiossa esitetyillä tavoilla. Nykyinen malli on jokseenkin joustamaton. Juristiliitto kuitenkin huomauttaa, että peruskokoonpanon supistamisella voi olla merkitystä oikeusvarmuuden kannalta. Kahden jäsenen peruskokoonpano saattaisi aiheuttaa joissakin tapauksissa sen, että asiaa, joka laatunsa tai laajuutensa takia tosiasiasa edellyttäisi kolmen kokoonpanoa, käsiteltäisiin kahden jäsenen kokoonpanossa.

2. Mitä mahdollisia etuja näkisitte hallinto-oikeuksien peruskokoonpanon muuttamisessa kaksijäseniseksi?

Juristiliitto katsoo, että kahden lainoppineen peruskokoonpanot vaikuttaisivat ennen kaikkea resurssien kannalta myönteisesti. Juristiliitto toteaa, että kaikki ratkaisutehtävissä toimivat jäsenet ovat oikeustieteellisen koulutuksen saaneita, mistä syystä kahden jäsenen kokoonpanojen lisäämistä voidaan lähtökohtaisesti puoltaa.

3. Mitä mahdollisia haittoja näkisitte hallinto-oikeuksien peruskokoonpanon muuttamisessa kaksijäseniseksi?

Juristiliitto huomauttaa, että uudistuksessa pitäisi varmistaa paitsi riittävä joustavuus kokoonpanojen välillä, myös se, että kolmen kokoonpanoja tosiasiallisesti käytetään silloin, kun juttujen laatu ja laajuus tätä edellyttävät. Kolmijäseninen kokoonpano edesauttaa nuorien tuomarien oppimista ja uusiin asiaryhmiin perehtymistä.

4. Jos hallinto-oikeuksien peruskokoonpano muutettaisiin kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanoksi, tulisiko jotain tiettyjä asiaryhmiä säätää erikseen edelleen kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa ratkaistaviksi? Mitä nämä asiaryhmät näkemyksenne mukaan olisivat?

-

5. Jos hallinto-oikeuksien peruskokoonpanoa ei tulisi näkemyksenne mukaan muuttaa kahden jäsenen kokoonpanoksi, niin olisiko avoimempi sääntely kahden jäsenen kokoonpanon päätösvaltaisuudesta mahdollinen hallinto-oikeuksien osalta (vrt. oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 a luvun 3 §:n 1 momentti) vai tulisiko lainsäädännössä säilyttää nykyisenkaltainen täsmällinen luettelo niistä tilanteissa, joissa hallinto-oikeus on päätösvaltainen kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa?

Juristiliitto kannattaa ratkaisuja, joissa kokoonpanon kasvattaminen tapauskohtaisesti on mahdollista. Näiltä osin sääntelyn tulee kuitenkin olla riittävän selkeää ja yksiselitteistä, jotta kokoonpanoratkaisuista tehtäviin prosessiväitteisiin ei jouduta käyttämään resursseja.

6. Pidätekö perusteltuna sitä, että asioita, joissa järjestettäisiin katselmus tai suullinen käsittely, ei voisi ratkaista jatkossa kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa? Näkisittekö, että tämä voisi aiheuttaa jotain muuta haittaa hallinto-oikeuksien toiminnalle?

Juristiliitto katsoo, että suullinen käsittely tai katselmus tulisi olla jatkossakin mahdollinen yhden jäsenen kokoonpanossa.

7. Pidätekö perusteltuna sitä, että hallinto-oikeus ei olisi enää päätösvaltainen tilanteessa, jossa sen monijäsenisen kokoonpanon jäsenistä yhdelle on tullut este istunnon aloittamisen jälkeen? Olisiko sääntely tarpeen säilyttää lainsäädännössä useampien kuin kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanojen osalta, ja jos olisi, niin millä perusteella?

-

8. Aiheuttaisiko kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanon pääsäännöksi tai aiempaa joustavammaksi vaihtoehdoksi kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanolle säätäminen nähdäksenne muita kuin tässä arviomuistiossa esillä olleita muutostarpeita hallinto-oikeuksia koskeviin kokoonpanosäännöksiin?

-

9. Olisiko hallinto-oikeuksien kokoonpanosäännösten sisällyttäminen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin tarkoituksenmukaista, vai tulisiko sääntelyn edelleen olla hallinto-oikeuslaissa?

Juristiliitto toteaa, että sääntelyn yksiselitteisyys ja selkeys on kaikissa valinnoissa ensisijainen lähtökohta. Sinällään ei liene estettä valita näistä vaihtoehdoista kumpi vaan, kunhan lait jatkossa muodostavat sellaisen kokonaisuuden, joka on ymmärrettävä.

10. Muut mahdolliset ehdotukset ja näkemykset hallinto-oikeuksia koskevan kokoonpanosääntelyn kehittämiseksi?

Kokoonpanosääntelyn tulee olla yksiselitteistä ja laista on ilmentävä, mitä asioita voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa.

Lisätiedot: Jenni Tuomainen, oikeus- ja koulutuspoliittinen asiantuntija,
etunimi.sukunimi@juristiliitto.fi